

VYJÁDRĚNÍ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ČESKÉ REPUBLIKY K VÝZVĚ K PŘEDKLÁDÁNÍ PODNĚTŮ KE STUDII O DOPADECH PROBLÉMŮ DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ NA UPLATŇOVÁNÍ LIDSKÝCH PRÁV MLADÝCH LIDÍ

Veřejný ochránce práv České republiky (dále jen „Ombudsman“) je nezávislá instituce zřízená zákonem. Od července 2025 Ombudsman vykonává mandát národní instituce pro lidská práva a jeho zástupce zajišťuje činnost dětského ombudsmana. Děkuji Úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva za příležitost přispět informacemi do studie o dopadu problémů duševního zdraví na uplatňování lidských práv mladých lidí. Tuto výzvu vítáme a ve svém příspěvku se zaměřujeme na klíčová zjištění a zkušenosti z naší monitorovací činnosti.

Otázka 1

Narůstající zranitelnost v oblasti duševního zdraví u dětí a mladistvých

1. Děti a mladí lidé v Česku ve věku 11–25 let považují duševní zdraví za nejproblematictější oblast svého života.¹ Kyberšikana a nenávistný obsah na internetu jsou velmi rozšířené.² V roce 2023 vykazovalo až 40 % žáků devátého ročníku základní školy příznaky středně těžké až těžké deprese a 30 % příznaky úzkosti, přičemž dívky vykazovaly tyto příznaky dvakrát častěji než chlapci.³

Péče o duševní zdraví mladých LGBTIQ+ lidí

2. Duševní zdraví mladých LGBTIQ+ lidí v Česku je negativně ovlivněno stigmatizací, diskriminací a násilím. Tyto faktory zvyšují menšinový stres, výskyt duševních poruch a riziko sebevražd.

Nedostupnost služeb pro lidi s autismem, mentálním postižením a chováním náročným na péči

3. Česká republika čelí stížnosti před Evropským výborem pro sociální práva, kterou podala organizace Autism Europe.⁴ Tato organizace upozorňuje na nedostatek sociálních služeb

1 Výzkumná zpráva Ombudsmana, [Sp. zn. 1827/2025/VOP/BJ](https://sp.zn.1827/2025/VOP/BJ).

Všechny dokumenty Ombudsmana jsou dostupné v databázi ESO: <https://eso.ochrance.cz/>.

2 Ipsos, T-Mobile, In Justitia: [Kyberšikana a nenávistné projevy online](#).

3 [Národní ústav duševního zdraví: Národní monitoring duševního zdraví dětí a adolescentů](#).

4 [Evropský výbor pro sociální práva, projednávaná stížnost č. 245/2025 International Association Autism-Europe v. Czech Republic](#).

pro osoby, včetně dětí, s mentálním postižením a autismem. Výboru jsme zaslali vyjádření⁵ shrnující naše poznatky. Výsledky našich výzkumů, šetření a individuálních podnětů podle nás potvrzují, že stížnost je opodstatněná. Zásadní změny v dostupnosti a kvalitě sociálních služeb v Česku zatím neprobíhají. Stát podniká dílčí kroky směřující ke zlepšení. Nejde však o systémová opatření dostatečného rozsahu.

Participace dítěte na rozhodování o poskytování zdravotních služeb

4. Děti zpravidla nemají možnost udělit souhlas s hospitalizací. Klíčové je posouzení jejich způsobilosti, přičemž právní úprava obsahuje neurčité pojmy. Chybí metodická podpora Ministerstva zdravotnictví, která by poskytla zařízením jasné pokyny k posouzení způsobilosti a zapojení dítěte do rozhodování. Nesprávný přístup může vést k neoprávněným zásahům do práv dítěte.

Děti bez doprovodu a odloučené děti

5. Od roku 2011 upozorňujeme na problémy s přístupem dětí bez doprovodu k péči o duševní zdraví. Tyto děti nejsou přijímány do psychiatrických nemocnic, ale posílány zpět s medikamentózní léčbou. Personál vzdělávacích zařízení, kde děti pobývají, však nemá kompetence k dohledu nad užíváním léků. V jednom navštíveném zařízení byla téměř polovina dětí na medikamentózní léčbě.
6. Některým problémům duševního zdraví by bylo možné předejít včasným zásahem psychologa. Správa uprchlických zařízení uvádí nedostatek psychologické péče. Děti migrantů, které podstoupily léčbu duševního zdraví ve své domovské zemi, si někdy obstarávají léky samy, protože mají omezený přístup ke službám duševního zdraví v Česku.

Narůstající kriminalita mezi nezletilými a zvyšující se počet dětských obětí

7. V Česku narůstá kriminalita mezi nezletilými i počet nezletilých obětí trestných činů. Ty jsou zvláště zranitelnou kategorií obětí a potřebují specializovanou psychologickou, sociální a právní pomoc, dostupnou co nejbližší bydlišti.

5 Stanovisko Ombudsmana, [Sp. zn. 76/2025/OZP/MBA, 20/2025/SZD/MBA](#).

Nedostatek dětských psychiatrů a klinických psychologů, včetně kvalitních znalců v těchto oborech

8. Česká republika čelí vážnému nedostatku dětských psychiatrů a částečně i dětských klinických psychologů. To se promítá i do výkonu znalecké činnosti – počet znalců v těchto oborech je tristní (např. pouhých 6 dětských psychiatrů pro celou zemi). Kvalita znaleckých posudků je také velmi nízká, znalci jsou přetíženi. To negativně ovlivňuje délku a průběh soudních řízení (např. řízení o péči o děti, řízení o nařízení ochranného léčení). Proto je třeba vytvořit mezipříslušnou strategii na podporu znalecké činnosti v těchto oborech.

Otázka 2

9. Ministerstvu zdravotnictví jsme doporučili vytvořit metodiku pro zdravotníky, která by podpořila zjišťování a zohledňování názoru dítěte na hospitalizaci a poskytovanou péči. Dosud však nebyla přijata žádná opatření. Doporučili jsme také šíření odborných postupů pro psychologickou práci s LGBTQ+ klienty a upozornili jsme na existující bariéry v jejich přístupu ke zdravotní péči.
10. Vláda České republiky (dále jen „Vláda“) usnadnila přístup k úřední tranzici a posílila ochranu před předsudečným násilím. Někteří ministři veřejně podpořili rovnost a respekt. Národní ústav duševního zdraví mapoval situaci mladých LGBTQ+ lidí. Tyto kroky monitorujeme a poskytujeme k nim doporučení.
11. Vláda přijala systémová opatření na podporu osob s intelektovým znevýhodněním a chováním náročným na péči,⁶ která řeší různé oblasti života včetně dostupnosti služeb. Stát nyní připravuje akční plán s konkrétními kroky a opatřeními.
12. Vláda také prosadila změnu zákona, mimo jiné s cílem zajistit nový zdroj financí pro práci se zvláště zranitelnými oběťmi. Jeho schválení jsme veřejně podpořili. Nadále však chybí dlouhodobá strategie péče o oběti a jasný rámec podpory pro pomáhající organizace.
13. Vládě se nedaří motivovat nové zájemce o znaleckou činnost v oborech dětské psychologie a psychiatrie. Ministerstvo spravedlnosti nevykonává potřebný dohled nad činností znalců z těchto oborů ve snaze udržet v systému alespoň ty stávající. Nekvalitní, nepřezkoumatelné znalecké posudky tak zůstávají bez postihu, soudy z nich

6 [Vláda České republiky, Systémová opatření.](#)

mnohdy nekriticky vycházejí, navzdory tomu, jak zásadním způsobem mohou zasáhnout do lidských životů.

Otázka 3

Kritické mezery v péči o duševní zdraví dětí a dospívajících

14. Vzhledem ke zhoršujícímu se duševnímu zdraví dětí a mladých lidí je alarmující přetrvávající nedostatek dětských psychiatrů, dětských klinických psychologů a lůžek v dětských psychiatrických zařízeních.⁷ V celé zemi působí pouze 157 dětských psychiatrů a téměř polovina z nich může do pěti let odejít do důchodu. Chybí přibližně 300 lůžek a 23 zařízení pro pobytovou péči.⁸

Péče o duševní zdraví mladých LGBTIQ+ lidí

15. Překážkami zůstávají omezená kapacita služeb duševního zdraví, nedostatek citlivé a respektující péče, obavy z diskriminace a nedůvěra a nedostatečné posilování preventivní péče. Nedostatečné systematické zohledňování specifických potřeb LGBTIQ+ mladých lidí brání vytváření prostoru pro respekt k různorodosti.

Systémové nedostatky při zajištění dostupných služeb pro lidi s mentálním postižením a autismem

16. Plánování dostupnosti těchto služeb je v gesci jednotlivých krajů, nikoli státu, což vede k nerovnoměrnému pokrytí. Financování systému sociálních služeb není zcela předvídatelné. Sítě služeb nejsou dostatečně flexibilní, což ztěžuje reakci na individuální potřeby uživatelů. Výše příspěvku na péči, který slouží k úhradě sociálních služeb, není individualizovaná a často neodpovídá skutečným potřebám lidí. Dalším významným problémem je nedostatek kvalifikovaného odborného personálu, který by zajistil kvalitní a efektivní podporu. Nezbytné je vytvoření systému podpory neformálních pečujících a rozvoj komunitních služeb.

Participace dítěte a použití omezovacích prostředků v psychiatrii

17. Příjmové formuláře dětských psychiatrických zařízení zpravidla neobsahují část pro udělení souhlasu dítěte. Naopak bývá součástí formuláře předběžný souhlas zákonného zástupce s použitím omezovacích prostředků vůči dítěti.

7 Podání Ombudsmana v rámci univerzálního periodického přezkumu, [Sp. zn. 37491/2022/S](#), odstavec 21 a násl.

8 [ČTK: Polovina dětských psychiatrů může brzy odejít do důchodu, chybí 300 lůžek.](#)

Nedostatečné financování organizací pomáhajících obětem trestných činů

18. Služby pomoci obětem trestných činů nabízí nestátní neziskové organizace (NNO), jejichž fungování závisí na odpovídajícím financování ze strany státu. To se však dramaticky snižovalo na současnou, zcela nedostatečnou úroveň. Služby jsou proto nedostupné a řada nezletilých obětí se k pomoci vůbec nedostane. Na zvládnutí traumat způsobených trestným činem tak zůstanou mnohdy samy, což může mít velmi závažné důsledky pro jejich duševní zdraví.

Otázka 4

19. Předchozí vláda nepřijala strategii v oblasti duševního zdraví dětí a mladých lidí. V roce 2025 se touto otázkou zabývala Národní rada pro duševní zdraví při Ministerstvu zdravotnictví.⁹ Po vytvoření nové vlády byla rada rozpuštěna a nahrazena novým vládním poradním orgánem na politickém spíše než odborném základě.¹⁰

Otázka 5

20. Zákon o obětech z r. 2013 počítá s dotacemi pro NNO na poskytování právní pomoci obětem. Jde o závazek státu pečovat o oběti plynoucí z evropských směrnic. Při jeho schválení se počítalo s částkou odpovídající 2 milionům EUR (cca 50 mil. CZK). V roce 2024 NNO uvedly, že k udržení stávající sítě služeb potřebují přibližně 580 000 EUR (14 mil. CZK). Pro roky 2025 a 2026 však vláda vyhradila dotace odpovídající jen částce přibližně 325 000 EUR (7,9 mil. Kč). NNO tak už po několik let obdržely pouze asi polovinu potřebných finančních prostředků.

Otázka 6

21. Doporučení uvádím přímo v textu svých odpovědí, proto je zde neopakuji.

Otázka 7

22. Opakovaně jsme poskytovali připomínky k zákonům a strategiím zaměřeným na posílení duševního zdraví mladých lidí. Situaci průběžně sledujeme, vyjadřujeme se k souvisejícím otázkám, jako je šikana, nenávistné projevy, situace v léčebnách, a přijímáme podněty občanů.

⁹ [Ministerstvo zdravotnictví České republiky, Záznam z 18. zasedání Národní rady pro duševní zdraví konaného dne 24. června 2025.](#)

¹⁰ [Ministerstvo zdravotnictví České republiky, tisková zpráva z 14. ledna 2026.](#)

23. Také jsme provedli výzkum zaměřený na dostupnost a plánování sociálních služeb, aktuálně připravujeme navazující doporučení. Rovněž jsme provedli výzkum¹¹ zaměřený na naplnění čl. 19 CRPD, připomínkovali jsme Národní strategii rozvoje sociálních služeb,¹² Akční plán deinstitucionalizace sociálních služeb v Česku¹³ a také Národní plán rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením.¹⁴
24. V roce 2022 jsme vydali souhrnnou zprávu¹⁵ z návštěv 5 zařízení zaměřených na poskytování péče v oboru dětské a dorostové psychiatrie.

JUDr. Vít Alexander Schorm
zástupce veřejného ochránce práv
a ochránce práv dětí

11 Výzkumná zpráva Ombudsmana, [Sp. zn. 73/2024/OZP](#). V angličtině dostupné [zde](#).

12 [MPSV, Národní strategii rozvoje sociálních služeb](#).

13 [MPSV, Akční plán deinstitucionalizace sociálních služeb v ČR 2026-2028](#).

14 [Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením, Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2021–2025](#).

15 Zpráva Ombudsmana, [Zpráva z návštěv zařízení](#).